



Centrālās un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģētikas savienība (CEESEU)

Dokuments 2.5

Rokasgrāmata ilgtspējīgas enerģijas un klimata rīcības plānu (SECAP) attīstībai Centrālās un Austrumeiropas (CAE) reģionā

Septembris 2023

Autors: ConPlusUltra GmbH
Redaktors: Tartu Universitāte
sadarbībā ar CEESEU konsultatīvo padomi



Līdzfinansē
Eiropas Savienība

CEESEU projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020" saskaņā ar granta līgumu Nr. 892270. Visu atbildību par darbsemināru saturu uzņemas tā autori. Tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo viedokli. Ne Eiropas Komisija, ne EASME neatbild par ievietotās informācijas izmantošanu.



CENTRAL EASTERN EUROPEAN
SUSTAINABLE ENERGY NETWORK

Saturs

1. Ievads	3
1.1 Šī dokumenta aktualitāte	3
1.2 Kam rokasgrāmata paredzēta?	3
1.3 Papildu materiāli	4
2. Īsumā par SECAP.....	5
2.1 Dažādu ieinteresēto pušu iesaiste.....	6
2.2 Enerģētiskā nabadzība.....	7
3. Galvenie posmi SECAP izstrādē	8
3.1 Stratēģija	8
3.1.1 Vīzija.....	8
3.1.2 Uzdevumi un mērķi.....	9
3.1.3 Bāzes emisiju uzskaitē / Emisiju monitoringa uzskaitē.....	9
3.1.4 Datu pieejamība un apkopošana.....	11
3.2 Klimata pārmaiņu riska un neaizsargātības novērtējums	13
3.3 Rīcības plāns	14
3.3.1 Ieviešanas plānošana.....	14
3.3.2 Padomi ieviešanas posmam.....	15
4. Organizatoriskās struktūras izveide	17
5. Atziņas, kas gūtas SECAP procesos CEESEU projektā	20
5.1 Šķēršļi	20
5.2 Atziņas, ko pašvaldības guvušas SECAP procesa laikā.....	22
5.3 Konspektīvi padomi: septiņi svarīgākie ieteikumi	23
6. Ieteicamie dokumenti uzzīnai.....	25
7. Pielikums: CEESEU projekta pamatojums.....	26

1. Ievads

1.1 Šī dokumenta aktualitāte

Šī rokasgrāmata ir sagatavota Eiropas Savienības finansētā projekta “Centrālās un Austrumeiropas (CAE) Ilgtspējīgas enerģijas savienības” (CEESEU) ietvaros. Tajā iekļauta informācija no projekta laikā izstrādātajiem mācību materiāliem, intervijām ar vietējiem ekspertiem un pārstāvjiem no CAE pašvaldībām, kuras jau ir ieviesušas SEAP/SECAP (Ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāni / Ilgtspējīgas enerģijas un klimata rīcības plāni), kā arī dokuments ietver atsauksmes no projekta partneriem par SECAP procesa virzību katrā reģionā.

Rokasgrāmatas saturu var izmantot CAE publiskā sektora darbinieki, kas ir iesaistīti SECAP attīstīšanas procesā — gan mazās pašvaldībās, kurās ir ierobežoti cilvēkresursi, gan lielās pašvaldībās, kurās ir daudz profesionālu darbinieku, kas strādā dažādos departamentos.

Projekta gaitā, pamatojoties uz informāciju, kas iegūta no pašvaldību partneriem, kā arī no projekta ekspertiem, no kuriem lielākā daļa ir reģionālās enerģētikas aģentūras, CEESEU partneri identificēja vairākus galvenos izaicinājumus, kas saistīti ar SECAP izstrādi un ieviešanu CAE reģionā:

- piekļuve finansējumam ir pastāvīga problēma;
- galvenie izaicinājumi ir datu vākšana un pārraudzība;
- vislielākā pretestība ir valstīs, kurās izpratnes līmenis ir izteikti zems;
- vieglāk ir panākt ietekmi vietējā nevis valsts līmenī;
- darbiniekiem bieži nav vienots skatījums par to, vai emisiju samazināšanas mērķi ir sasniedzami;
- politikas procesi valsts līmenī var ietekmēt SECAP virzību;
- daļa projektu tiek virzīti tikai ar mērķi veidot pozitīvu tēlu un atpazīstamību;
- pārvarēt regulējuma ierobežojumus kavē esošu reģionālo iniciatīvu trūkums, kas varētu sniegt pozitīvus piemērus;
- zināšanu un cilvēkresursu trūkums, kā arī nepietiekama organizatoriskā kapacitāte;
- atšķirīgas vietējās (politiskās) intereses un ieinteresēto personu grupu nesaprašanās.

Šī rokasgrāmata sniedz vismaz daļējas atbildes uz šiem problēmjaudājumiem, kā arī konkrētus ieteikumus, kas gūti pieredzes ceļā, ieviešot un attīstot SECAP plānus CEESEU projekta pašvaldībās. Rokasgrāmatā arī uzsvērta nepieciešamība pēc ES līmeņa dalībnieku, piemēram, Pilsētu mēru pakta (CoM) īstenošanā¹ informācijas sniegšanas stratēģiju vai procedūru izmaiņām, kas labāk risinās CAE unikālos apstākļus.

1.2 Kam rokasgrāmata paredzēta?

Rokasgrāmatā sniegts visaptverošs pārskats par ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu (SECAP) izstrādi, attīstību un ieviešanu ar mērķi līdz 2030. gadam par 55 % samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas un pašvaldību pievienošanās Pilsētu mēru paktam (Covenant of Mayors (CoM)). Turklāt tajā ir sniegta informācija, kas raksturīga Centrālās un Austrumeiropas (CAE) reģionam, kā arī piemēri no SECAP izstrādes un ieviešanas CEESEU projekta ietvaros. Šis materiāls sniegs atbalstu CAE pašvaldībām savu SECAP galveno sadaļu izstrādē, sadarbībā ar partneriem un savu rīcības plānu īstenošanā.

¹ Pilsētu mēru pakts, <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home>

Galvenokārt šī rokasgrāmata ir paredzēta, lai atbalstītu CAE pašvaldības, kuras SECAP izstrādē vēl nav sasniegušas Rietumeiropas pašvaldību līmeni dažādu iemeslu dēļ, kā piemēram – trūkst izpratnes vai zināšanu par plānošanas procesu, trūkst kompetences vai kapacitātes, nav piekļuves resursiem vai vērojama partneru neieinteresētība. Rokasgrāmata sniegs palīdzību valsts pārvaldēm Centrāleiropā un Austrumeiropā, lai izstrādātu savus SECAP, kuru ietvaros to pašvaldības veicinās energoefektivitātes paaugstināšanu, pāreju uz ilgtspējīgu enerģiju, oglekļa emisiju samazināšanu un labāku pielāgošanos klimata pārmaiņām, tādējādi palīdzot reģionam virzīties uz ES emisiju neitralitātes mērķu sasniegšanu.

1.3 Papildu materiāli

CEESEU projekta ietvaros tika sagatavoti vairāki palīdzības materiāli, kas SECAP izstrādē, ieviešanā un novērtēšanā ir aktuāli gan lielām pilsētām, gan mazākām pašvaldībām. Šie resursi ir pieejami CEESEU [projekta tīmekļa vietnē](#) un citur, kā norādīts zemāk.

SECAP mācību materiāli (I): vietējie un reģionālie SECAP plānošanas procesi, politiskās dimensijas, partneru iesaiste un administratīvās struktūras; piemēri no Varšavas un Zagrebas	Apmācības slaidi I
SECAP mācību materiāli (II): SECAP ieviešanas procesi, uzraudzība, pilsētvides pielāgošanās atbalsta rīks, datu vākšana, ziņošanas prasības un SECAP finansēšana	Apmācības slaidi II
SECAP novērtēšanas rīks: ērti lietojams rīks pašvaldībām, lai veiktu ātru pašnovērtējumu un noteiktu savu atbilstību SECAP attīstības posmiem	Oriģināls angļu valodā un tulkojumi
Īsa pamācība, kā izmantot SECAP novērtēšanas rīku	Rīka lietošanas pamācība
Politikas ieteikumi, lai izstrādātu labākus SECAP plānus	Politikas ieteikumi
Enerģētiskās nabadzības izvērtējums, emisiju monitorings un sociāli efektīvu risinājumu noteikšana, lai īstenotu klimata politikas ambīcijas	Jūsu SECAP nākamie posmi
Energoefektivitātes sākotnējais modelis: Replikācijas vadlīnijas	Energoefektivitātes modeļa replikācija

Nesens un ļoti noderīgs papildinājums pašvaldībām ir sadarbības līgums starp CEESEU partneri (Centrālās un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģijas tīkla CEESEN dibinātāju), [Klimata aliansi](#) un Google par datu izmantošanu [Vides ieskata pārlūkā \(Environmental Insight Explorer \(EIE\)\)](#)² visām ES pašvaldībām, kurās ir vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju. Lai piekļūtu šiem datiem, vispirms reģistrējieties EIE, pēc tam [sazinieties tieši ar Klimata aliansi](#), uz oficiālas pašvaldības veidlapas norādot, ka vēlaties izmantot EIE datus un kādam nolūkam tie tiks izmantoti.

² Google LLC preču zīme

2. Īsumā par SECAP

ES vīzija paredz, ka līdz 2050. gadam mēs visi dzīvosim dekarbonizētās un klimata pārmaiņām pielāgoties spējīgās pilsētās ar piekļuvi drošai, pieejamai un ilgtspējīgai enerģijai. Pievienojoties *CoM — Europe* kustībai, tajā jāziņo par savu nodomu (1) samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas savā teritorijā, (2) palielināt noturību un sagatavoties klimata pārmaiņu nelabvēlīgajai ietekmei un (3) kā vienu no galvenajiem pasākumiem īstenot cīņu pret enerģētisko nabadzību, lai nodrošinātu taisnīgu pāreju. **Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns (SECAP)** ir politisks instruments un vienlaikus tehnisks dokuments, un tas attiecas uz enerģētikas un klimata pasākumu īstenošanu un uzraudzību vietējā līmenī. Tajā pašā laikā iesaistītajiem partneriem tas ir saziņas un procesu veicināšanas instruments. Kā galvenais dokuments tas parāda, kā CoM dalībnieks plāno sasniegt ES 2030. gada mērķus enerģētikas un klimata jomā. SECAP var tikt sagatavots ilgākam periodam, taču šajā gadījumā tajā jāiekļauj starpposma vērtības un mērķi arī 2030. gadam.

SECAP būtu jākoncentrējas uz pasākumiem SEG emisiju samazināšanai (t. i., cita starpā oglekļa dioksīda CO₂, metāna CH₄ un slāpekļa oksīda N₂O) un galalietotāju enerģijas galapatēriņa mazināšanai. Kā arī **pielāgošanās** pasākumiem, lai cīnītos ar klimata pārmaiņu ietekmi. Galvenās jomas, uz kurām attiecināmi SEG emisiju samazināšanas pasākumi, ir ēkas, sabiedriskās telpas un infrastruktūra, kā arī pilsētas transports (mobilitāte). Pašvaldība var iekļaut arī pasākumus, kas saistīti ar vietējo elektroenerģijas ražošanu un apkures / dzesēšanas ražošanu. Lai **pielāgotos klimata pārmaiņām**, SECAP jāiekļauj pasākumi teritorijām, kas visticamāk pašvaldībā būs visneaizsargātākās (piemēram, siltuma salas).

Pašvaldībai ir jārāda labs piemērs SEG emisiju samazināšanas pasākumu ieviešanā, kas saistīti ar pašvaldībai piederošiem objektiem, ēkām, autoparkiem utt. Tomēr SECAP jāiekļauj pasākumi, kas saistīti arī ar privāto sektoru, jo Pilsētu mēru pakta 2030. gada saistību parakstīšana attiecas uz visu pašvaldības ģeogrāfisko teritoriju.

Galvenie SECAP procesa posmi ietver:

1. **stratēģijas definēšanu** (iekļaujot vīziju, uzdevumus, mērķus);
2. **bāzes emisiju uzskaiti** (Baseline Emission Inventory (BEI));
3. **klimata pārmaiņu risku un neaizsargātības novērtējumu**;
4. **SEG emisiju samazināšanas un pielāgošanās pasākumus līdz 2030. gadam** (rīcības plāns);
5. **enerģētisko nabadzību**³.

SECAP nevajadzētu uzskatīt par fiksētu un neelastīgu dokumentu. Tam jāparāda vietējās pašvaldības plānotie nodomi, apņēmoties īstenot pārejas stratēģiju, piemērojot klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumus. Laika gaitā to var un vajag pielāgot, lai plāns atbilstu esošajai situācijai.

Pievienojoties CoM, pašvaldība apņemas noteikt vidēja (2030. un 2040.) un ilgtermiņa (2050.) mērķus, kas atbilst ES mērķiem un ir vismaz tikpat ambiciozi kā valsts noteiktie mērķi, ar ilgtermiņa mērķi līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitāti. Tehniskajā līmenī minimālais oglekļa emisiju samazinājums klimatneitralitātes sasniegšanai ir 80 %. Tomēr pašvaldības var piemērot nacionālos samazināšanas mērķus 2050. gadam, kas parasti pārsniedz 80 %.

Sīkāka informācija par soļiem, kas jāveic, izstrādājot SECAP vidēja termiņa mērķus, ir sniegta 3. nodaļā.

³ Obligāti, sākot ar 2025. gada 1. janvāri; skatīt Pakta [ziņojuma vadlīnijas](#) par enerģētisko nabadzību.

2.1 Dažādu ieinteresēto pušu iesaiste

Dažādu ieinteresēto pušu jeb partneru iesaiste ir svarīgs pirmais solis, ja mērķis ir uzsākt un stimulēt paradumu maiņu, kas ir būtisks papildinājums SECAP ietvertajiem inženiertehniskajiem pasākumiem.

SECAP ietvaros jāņem vērā dažādu iesaistīto pušu intereses, kas var **ietekmēt SECAP plāna sagatavošanu** un tā īstenošanu. Dažādām ieinteresētajām pusēm ir pieejama informācija, resursi un zināšanas, kas var būt noderīgas un nepieciešamas **SECAP** plāna formulēšanai un sagatavošanai. Turklāt dažādu pušu līdzdalība un iesaistīšanās ir nepieciešama **veiksmīgai SECAP ieviešanai**. Visbeidzot, tie ir iedzīvotāji un organizācijas, kuriem ir tieša ietekme un kurus ietekmē **visi klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu posmi**.

Šeit ir saraksts ar dažādām organizācijām / partneriem, kuri var būt svarīgi, uzsākot SECAP izstrādes procesu. Neuzskatiet to par pilnīgu sarakstu. Iespējams, jūsu pašvaldībā ir vēl kāda organizācija vai nozare, kurus vēlaties iesaistīt.

- vietējā pašvaldība: attiecīgie pašvaldības departamenti un uzņēmumi (pašvaldības enerģētikas un ūdensapgādes uzņēmumi, transporta uzņēmumi utt.);
- vietējās un reģionālās enerģētikas aģentūras;
- valsts / reģionālo / lauku administrāciju un / vai kaimiņu pašvaldības, lai nodrošinātu plānu un darbību koordināciju un konsekveni, kas notiek citos lēmumu pieņemšanas līmeņos;
- finanšu partneri, piemēram, bankas, privātie fondi, energopakalpojumu uzņēmumi (Energoservisa kompānijas (ESCO), apdrošinātāji);
- institucionālie partneri, piemēram, tirdzniecības, arhitektu un inženieru klasteri;
- būvniecības nozare: celtniecības uzņēmumi, namu pārvaldes, ēku apsaimniekotāji;
- transporta / mobilitātes spēlētāji: privātā / sabiedriskā transporta uzņēmumi u. c.;
- enerģijas piegādātāji, komunālo pakalpojumu uzņēmumi;
- uzņēmējdarbība un rūpniecība;
- civilā aizsardzība (piemēram, policija, ugunsdzēsības departaments);
- NVO un citi pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, tostarp studenti, strādnieki u. c.;
- sabiedrība (t. i., iedzīvotāji);
- zinoši cilvēki (konsultanti u. c.);
- universitātes, skolas, pētniecības centri u. c.;
- slimnīcas, neatliekamās palīdzības dienesti;
- tūrisma nozare;
- lauksaimniecības nozare, kur tas ir aktuāli;
- mediji.

Dažādām pusēm būtu jāiesaistās katrā SECAP procesa posmā no tā uzsākšanas, ieskaitot plānošanu un ieviešanu, līdz uzraudzībai un novērtēšanai.

- Pirmais posms iesaistes procesā ir plāna izstrāde, ietverot mērķu noteikšanu, darba plāna sastādīšanu, dažādu iesaistīto pušu apzināšanu un ar tiem apspriežamo jautājumu analīzi.
- Otrais posms ir saistīts ar kapacitātes palielināšanu. SECAP komandai jāizvērtē visu iesaistīto pušu nepieciešamās apmācības un resursu vajadzības, un jāizstrādā saziņas materiāli un metodes, pieskaņojot tās SECAP izstrādei un ieviešanai. Kad nākamajā fāzē tiek uzsāktas plānotās aktivitātes, SECAP ir jāizveido metode partneru iesaistes progresa izsekojamībai.
- Partneru iesaistes procesa beigu fāzē jāapkopo atsauksmes, jāizvērtē procesi un rezultāti salīdzinājumā ar mērķiem; tas palīdzēs uzlabot vai pārskatīt jūsu partneru iesaistes stratēģiju.

Ir daudz veidu, kā iesaistīt partnerus. Šeit ir tikai daži no tiem:

- ✓ informēšanas un izglītošanas pasākumi (piemēram, brošūras, informatīvie izdevumi, reklāmas, izstādes, vietas apmeklējumi);
- ✓ informācijas un atgriezeniskās saites pasākumi (piemēram, publiskas sanāksmes, aptaujas un anketas);
- ✓ iesaistes un konsultāciju pasākumi (piemēram, semināri, fokusa grupas, forumi, atvērto durvju dienas);
- ✓ paplašinātas iesaistes aktivitātes (piemēram, kopienas, padomdevēju komitejas, iedzīvotāju žūrijas).

2.2 Energētiskā nabadzība

Eiropas komisijas [Energētikas ģenerāldirektorāts](#) enerģētisko nabadzību definē kā “situāciju, kurā mājsaimniecības nevar piekļūt būtiskiem energopakalpojumiem un produktiem”. ES ir paudusi apņemšanos cīnīties [pret enerģētisko nabadzību](#) un aizsargāt neaizsargātos patērētājus.

SECAP ietvaros un kā tā trešais pīlārs kopā ar seku mazināšanu un pielāgošanos, **sākot no 2025. gada 1. janvāra, vietējām pašvaldībām ir pienākums veikt novērtējumu**, nosakot, vai un kā pašvaldību ietekmē enerģētiskā nabadzība, identificēt neaizsargātās grupas un nepieciešamības gadījumā izstrādāt rīcības plānu, lai enerģētisko nabadzību novērstu. Līdz 2024. gada beigām netiek prasīts īpašs rīcības plāns ar pasākumiem enerģētiskās nabadzības novēršanai, taču mazināšanas un pielāgošanās pasākumiem vajadzētu veicināt šī mērķa sasniegšanu⁴.

Izvērtējot enerģētisko nabadzību, var būt noderīgi četri galvenie rādītāji:

- komunālo maksājumu parādi;
- nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu⁵;
- ļoti zema mājsaimniecības izdevumu daļa par enerģiju, salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī (pazīstama arī kā “slēptā enerģētiskā nabadzība”, jo var liecināt par nepietiekamu enerģijas patēriņu, tomēr tas var arī norādīt uz ieguldījumiem ēku siltināšanā vai jaunos, energoefektīvos apkures avotos);
- ļoti augsts mājsaimniecības izdevumu īpatsvars enerģijai salīdzinājumā ar citiem izdevumiem.

Energētiskās nabadzības pamatā ir tādi faktori kā zemi ienākumi, augstas enerģijas cenas, neefektīvas ierīces vai piekļuves trūkums noteiktiem energopakalpojumiem. Līdz šim cīņa pret enerģētisko nabadzību ir bijusi vērsta uz apgaismojumu, apkuri, dzesēšanu un sadzīves tehnikas lietojumu. Tomēr [jaunākie pētījumi](#) norāda uz citiem būtiskiem aspektiem, piemēram, transporta nabadzību, kas attiecas uz nespēju sasniegt pietiekamu transporta pakalpojumu līmeni (piemēram, grūtības ar transportlīdzekļa ekspluatācijas izmaksu segšanu vai slikta sabiedriskā transporta pieejamība).

⁴ CoM [Zinojuma vadlīnijas](#) par enerģētisko nabadzību

⁵ Skatīt [“Nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu”](#) un [Energētiskā nabadzība, Valsts rādītāji](#), 45. lpp.

3. Galvenie posmi SECAP izstrādē

1. attēls parāda galvenos SECAP izstrādes posmus. Katrs posms ir izskaidrots turpinājumā.



1. attēls. SECAP izstrādes process

3.1 Stratēģija

Stratēģijas izstrāde ietver vietējās pašvaldības vīzijas definēšanu un mērķu un uzdevumu noteikšanu.

3.1.1 Vīzija

Vīzija sniedz vietējās pašvaldības SECAP (politisko) virzienu, lai sasniegtu klimata un enerģētikas mērķus. Mērķim vajadzētu būt ambiciozam, tomēr reālistiskam. Tam ir jābūt saskaņotam ar Pilsētu mēru pakta saistībām — **SEG emisiju samazināšanu par 55 % līdz 2030. gadam**, un pašvaldībām, kas pakāpeniski kļūst noturīgākas un pielāgojas klimata pārmaiņām: karstuma viļņiem, meža ugunsgrēkiem, plūdiem, zemes un akmeņu nogruvumiem, spēcīgiem vējiem un krasta erozijai, kas ir strauji pieaugoša klimata pārmaiņu ietekme.

SECAP ir jāizstrādā ar vietējo kopienu atbalstu, t. i., ar iedzīvotāju līdzdalību. Ir jāizstrādā iesaistes stratēģijas galvenajiem partneriem, lai nodrošinātu, ka tie iesaistās atbilstoši un maksimāli efektīvi. Šī iesaistīšanās var būt formāla vai neformāla. **Vīzijas izstrādē iesaistītie partneri** var būt **lēmumu pieņēmēji pašvaldībās** enerģētikas, vides, infrastruktūras, uzņēmējdarbības, reģionālās attīstības un ekonomikas jautājumos, **komunālo pakalpojumu nodrošinātāji** (enerģijas ražotāji, izplatītāji, infrastruktūras nodrošinātāji un regulatori), **lēmumu pieņēmēji enerģētikas sektorā**, jo īpaši to nozaru pārstāvji, kas ražo vai patērē lielus enerģijas daudzumus (piemēram, elektrību, dabas resursus; lauksaimniecība un energoietilpīga rūpniecība), **eksperti** (zinātnes, inženierzinātņu, politikas, sociālo zinātņu un uzņēmējdarbības) un **NVO**, kas nodarbojas ar zema oglekļa enerģijas pētniecību un aizstāvību.

Padomi enerģētikas vīzijas izstrādei:

- ✓ izvirkiet galveno “vīzijas komandu”;
- ✓ pamatojoties uz emisiju bāzes analīzi, nosakiet iespējamās izejas punktus;
- ✓ plānoiet dažādus enerģētikas attīstības scenārijus un prognozes savam reģionam;
- ✓ pārbaudiet scenārijus ar galvenajām partneru grupām — uzrunājiet visas attiecīgās struktūras (valsts iestādes, nozares pārstāvjus, pētniekus, NVO u. c.) un iesaistiet tās;
- ✓ partneru grupās centieties panākt vienprātību.

3.1.2 Uzdevumi un mērķi

Uzdevumiem un mērķiem jābūt saistītiem ar rādītājiem, kas izvēlēti emisiju bāzes analīzes rezultātā. Tiem jābūt jūsu vīzija jāatspoguļo nozaru (sektoru) mērķos. Uzdevumiem jābūt SMART kritērijiem atbilstošiem, kas nozīmē: konkrēti, izmērāmi, sasniedzami, reālistiski un ierobežoti laikā.

Padomi SMART kritērijiem atbilstošu uzdevumu noformulēšanā:

- ✓ **konkrēti** (precīzi noformulēti, koncentrēti, detalizēti un konkrēti): Ko mēs cenšamies panākt? Kāpēc tas ir svarīgi? Kurš ko darīs? Kad tam jābūt paveiktam? Kā mēs to paveiksim?
- ✓ **izmērāmi** (kWh, laiks, nauda, %, u. c.): Kā mēs zināsim, ka šis mērķis ir sasniegts? Kā mēs varam veikt attiecīgos mērījumus?
- ✓ **sasniedzami** (izdarāmi, realizējami): Vai tas ir iespējams? Vai to var paveikt noteiktajos termiņos? Vai mēs apzināties ierobežojumus un riska faktorus? Vai tas jau ir (veiksmīgi) paveikts iepriekš?
- ✓ **reālistiski** (pieejamo resursu kontekstā): Vai mums šobrīd ir resursi, kas nepieciešami mērķa sasniegšanai? Ja nē, vai varam nodrošināt papildu resursus? Vai mums ir jāpārkārtos laika, budžeta un cilvēkresursu piešķiršanas prioritātes, lai tas notiktu?
- ✓ **ierobežoti laikā** (noteikts termiņš vai grafiks): Kad šis uzdevums būs izpildīts? Vai termiņš ir nepārprotams? Vai termiņš ir sasniedzams un reāls?

3.1.3 Bāzes emisiju uzskaitē / Emisiju monitoringa uzskaitē

Bāzes analīze (bāzes emisiju uzskaitē (BEI)) sniedz aprakstu par jūsu pašvaldības pašreizējo situāciju saistībā ar enerģētiku un klimata pārmaiņām. Pamatojoties uz to, var uzsākt SECAP procesu, kas ietver mērķu noteikšanu, piemērotu rīcības plānu izstrādi un datu monitoringu. Pārskatam jābalstās uz **esošajiem datiem**, un tajā jāiekļauj attiecīgie plāni, instrumenti, tiesību akti un esošā politika. Bāzes analīzes veikšanai – datu kopu apkopošanai un pārskatīšanai – ir nepieciešami atbilstoši **resursi**.

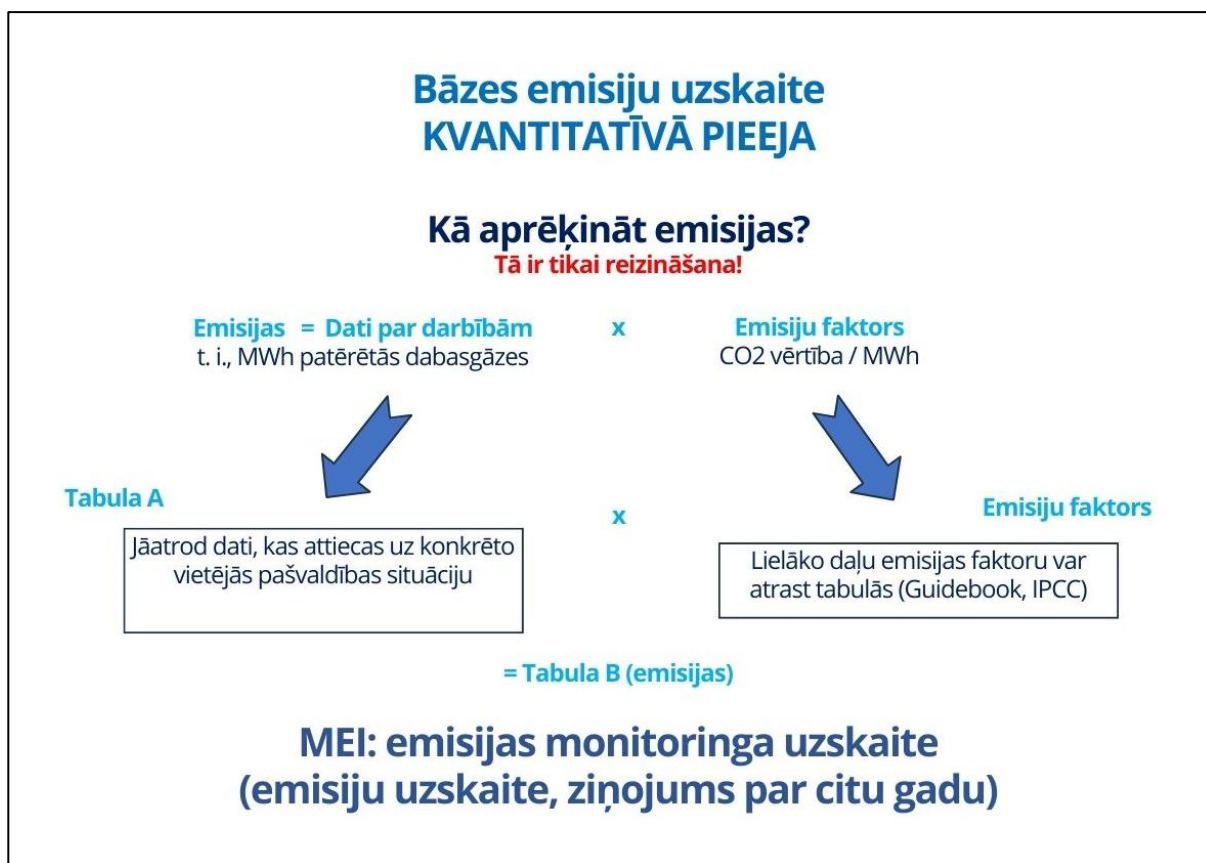
BEI ir jābūt attiecināmai, t.i., jāaprobežojas ar jūsu jurisdikcijas teritoriju, un tai ir jābūt balstītai uz datiem par enerģijas patēriņu, enerģijas ražošanu, mobilitāti u. tml. BEI ir jādefinē **izejas punkta gads**, attiecībā pret kuru ir jāsalīdzina 2030. gadā sasniegtie emisiju samazinājumi. Ir ļoti svarīgi, ka BEI un emisiju monitoringa uzskaites (Monitoring emission inventory (MEI))⁶ veikšanā tiek izmantota viena un tā pati metodoloģija, un datu kopas ir konsekventas, lai ziņojumi par visiem gadiem būtu salīdzināmi.

BEI / MEI ietvaros vietējā pašvaldība ziņo par **enerģijas galapatēriņu un emisijas faktoriem** visiem emisiju avotiem (tiešajiem un netiešajiem, un ar enerģiju nesaistītajiem) katrā nozarē un katram enerģijas nesējam. Nav ieteicams iekļaut lielu rūpniecisko spēkstaciju radītās SEG emisijas (jo uz tām attiecas [ierobežojumu un tirdzniecības \(cap and trade\)](#) shēmas vai līdzīgas shēmas). Pamatojoties uz šiem principiem, ir jāziņo par siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām no **trim galvenajām makronozarēm**,

⁶ Atšķirība starp BEI un MEI: [Pilsētu mēru pakts par klimatu un enerģiju Eiropā, Ziņojuma vadlīnijas](#)

proti, **ēkām / infrastruktūras, transporta un citiem ar enerģiju nesaistītiem avotiem**, kas veido kopējo emisiju uzskaiti, un jāuzskaita energoapgāde makronozarēs, netiešajām emisijām izmantojot vietējo emisijas faktoru. Ziņojumā ir jāietver arī citas CoM darbības jomas, kurās pašvaldība plāno rīkoties.

SEG emisijas tiek aprēķinātas katram ar enerģiju saistītās darbības sektoram, reizinot datus par darbībām ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)) emisijas faktoriem⁷ uz vienu enerģijas nesēju⁸. Lai gan tas var izklausīties sarežģīti, praksē tas ir samērā vienkārši — skatiet 2. attēlu.

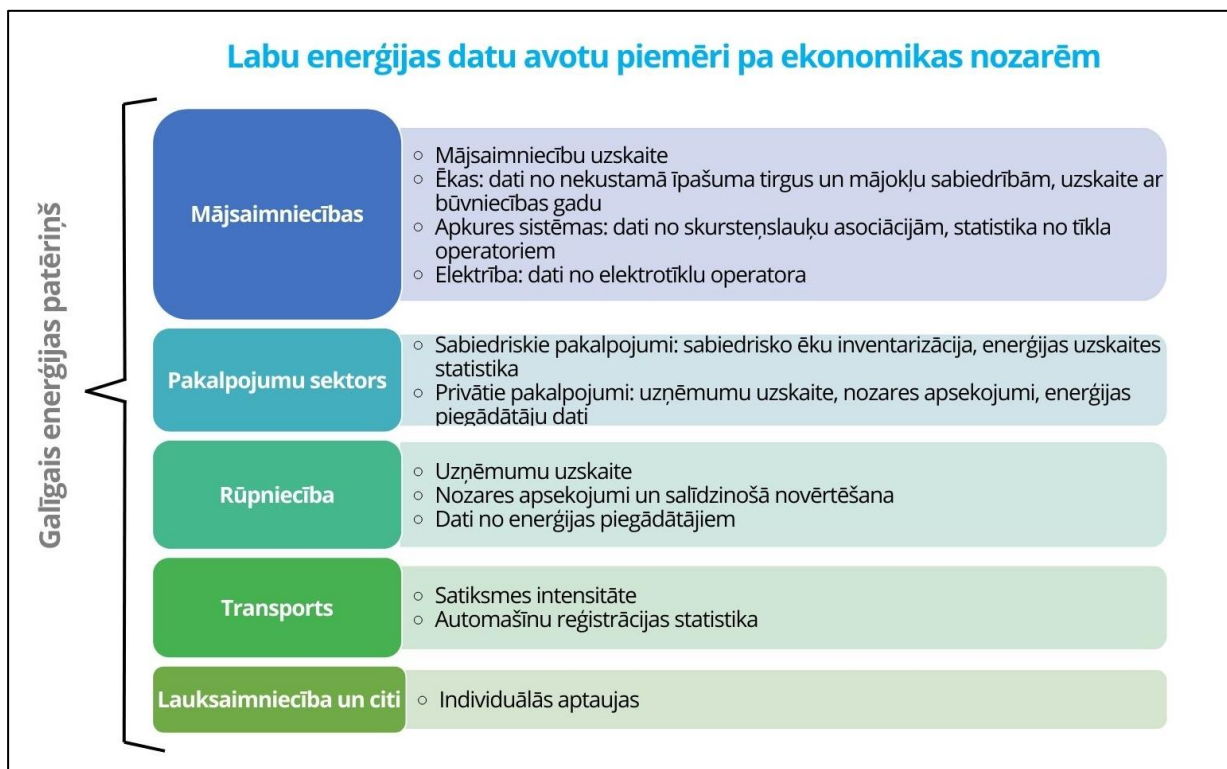


2. attēls BEI (un MEI) – kvantitatīvā pieeja

Enerģijas galapatēriņš aptver visu enerģiju, kas piegādāta gala patērētājiem (gala lietotājiem), par visu enerģijas koplietojumu. Tas ir sadalīts galapatēriņa darbību sektoros. 3. attēlā ir norādīti datu vākšanas avoti.

⁷ Emisijas faktors ir koeficients, kas izsaka skaitļos SEG emisijas vai izvadi darbības vienībā. Emisijas faktori bieži ir balstīti mērījumu datu paraugos, kas aprēķināti, lai noteiktu reprezentatīvu emisijas parametru noteiktam darbības līmenim noteiktos darbības apstākļos. Skatiet IPCC [Glosāriju](#)

⁸ [Enerģijas nesēji](#) iekļauj elektroenerģiju un siltumu, kā arī cieta, šķidro un gāzveida kurināmo.



3. attēls. Labu enerģijas datu avotu piemēri pa ekonomikas nozarēm

Vietējā enerģijas (elektrības un apkures / dzesēšanas) ražošana nav iekļauta kā BEI / MEI darbības nozare, bet tās ietekme tiek ņemta vērā, aprēķinot [vietējos emisijas faktoros](#), kas jāpiemēro SEG netiešo emisiju aprēķināšanai, kas, savukārt, izriet no elektroenerģijas un apkures / dzesēšanas patēriņa, un tiek uzrādīta pie energoapgādes makronozares datiem.

Sākotnējā pārskatā jāiekļauj arī **riska un neaizsargātības novērtējums (RNN)**, kas nosaka risku raksturu un apmēru, analizējot iespējamus apdraudējumus un novērtējot neaizsargātību, kas varētu radīt potenciālus draudus vai kaitējumu cilvēkiem, īpašumam, iztikas līdzekļiem un videi.

SVID (stiprās puses, vājās puses, iespējas un draudi) analīze SECAP procesā var būt ļoti noderīgs instruments. Pamatojoties uz bāzes analīzes secinājumiem, to var izmantot, lai noteiktu vietējās pašvaldības stiprās un vājās puses enerģijas un klimata pārvaldībā, kā arī iespējas un draudus, kas varētu ietekmēt SECAP. SVID analīze SECAP darbību un pasākumu izstrādē var palīdzēt noteikt prioritātes.

3.1.4 Datu pieejamība un apkopošana

Apkopotajiem datiem jāapraksta **vietējais** patēriņš un pašvaldības esošā situācija. Nav pareizi veikt pārrēķinu, samazinot valsts vai reģionālos datus līdz pašvaldību līmenim.

Apkopojamajos datos jāietver dati par elektroenerģiju, gāzi, centralizēto apkuri, cieto kurināmo, dīzeļdegvielu, benzīnu, biogāzi, biodegvielu, saules siltumenerģiju, ģeotermālo enerģiju, citiem kurināmajiem un citi biomasas enerģijas dati. Jākoncentrējas uz šādām nozarēm:

- ✓ pašvaldības ēku aprīkojums, iekārtas;
- ✓ terciārās (ne pašvaldības, bet, piemēram, lielveikali) ēkas, aprīkojums / iekārtas;
- ✓ dzīvojamās ēkas;

- ✓ rūpniecība (ne-ETS: t. i., ārpus ES emisiju tirdzniecības sistēmas esoša)⁹;
- ✓ pašvaldības autoparks;
- ✓ publiskais transports;
- ✓ privātais transports;
- ✓ lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība;
- ✓ zaļās elektroenerģijas iegāde;
- ✓ vietējā atjaunojamās enerģijas ražošana;
- ✓ vietējā elektroenerģijas, dzesēšanas un siltuma ražošana koģenerācijas stacijās;
- ✓ atkritumi un notekūdeņi;
- ✓ CO₂ emisijas faktori.

Datus par **elektroenerģiju, gāzi, centralizēto apkuri un citiem kurināmā avotiem** var iegūt no enerģijas piegādātājiem. Saskaņā ar ES tiesību aktiem ([ES Direktīva par energoefektivitāti](#), 2023. gada redakcijā) un / vai nacionālajiem tiesību aktiem enerģijas piegādātājiem ir pienākums apkopotā veidā sniegt informāciju par enerģijas patēriņa datiem, kas nav aizsargāti ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu. Ja pašvaldībai ir vairāki enerģijas piegādātāji, tīkla operatori jāsniedz informācija par enerģijas patēriņu savā jurisdikcijā, jo viņiem ir visa informācija par savā teritorijā sadalītās enerģijas apjomu. Vēl viens veids, kā pašvaldība var iegūt datus par enerģijas patēriņu, ir līgumā starp pašvaldību un enerģijas piegādātāju vai sadarbības līgumos (piemēram, ar reģionālo enerģijas aģentūru vai citām institūcijām) iekļaut noteikumus par datu piegādi.

Iegūstot datus no enerģijas piegādātājiem, var iegūt informāciju par **kurināmā, biogāzes, biodegvielas, saules siltuma un ģeotermālo patēriņu**. Dažas pašvaldības izstrādā enerģijas patēriņa datu uzskaiti, izmantojot pašvaldībā pieejamos tehniskos datus par apkuri, un / vai koģenerācijas sistēmām.

Ja iespējams, ieteicams salīdzināt apkopotos patēriņa datus ar citiem avotiem, piemēram, pieejamiem statistikas datiem par patēriņu pašvaldību līmenī (enerģijas nesējiem un nozarēm), vidējiem aprēķiniem dažādiem pilsētas ēku tipiem un iedzīvotāju aptaujām par enerģijas patēriņu to māsaimniecībās un ar automašīnu nobrauktajiem kilometriem, uzrādot dīzeļdegvielas vai benzīna patēriņu.

Datu vākšana **transporta nozarei** bieži vien ir vissarežģītākā. Pašvaldības autoparkam daudzas pašvaldības degvielas patēriņu aprēķina pēc degvielas uzpildes daudzuma, balstoties uz čekiem un rēķiniem. Sabiedriskā transporta uzņēmumi skaidri zina savu patēriņu, taču grūtākais uzdevums ir aprēķināt pašvaldību robežās izlietoto apjomu (sabiedriskais transports bieži apkalpo vairākas pašvaldības). Patēriņš **privātā transporta sektorā** ir visgrūtāk nosakāms. Var izmantot reģistrēto transportlīdzekļu pieeju. Daudzas pašvaldības mobilitātes patēriņu aprēķina, ņemot vērā dažādu pašvaldībā reģistrēto transportlīdzekļu skaitu, šo transportlīdzekļu specifisko patēriņu un nobrauktā attāluma aplēsi. Cita iespēja var būt izmantot datus par pārdoto degvielu pašvaldības teritorijā (tomēr tas ne pārāk labi raksturo vietējo situāciju) vai izstrādāt transporta plūsmas modeļus, izmantojot kameras uz ceļiem.

Datiem par **vietējo enerģijas ražošanu un emisijas faktoriem** jāattiecas uz elektrības, kā arī dzesēšanas un siltuma ražošanu un jābūt ievāktiem par vēja parkiem, PV saules enerģiju, saules paneļiem siltuma ražošanā, koģenerācijas un hidroelektrostacijām un centralizēto siltumapgādi. Attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu tīklu operatori ir informācija par dažādu tehnoloģiju rezultātā saražoto enerģijas daudzumu gadā. Dzesēšanas un siltuma ražotāji var sniegt atbilstošu informāciju. Papildus tam

⁹ [Ar ETS nesaistītu emisiju](#) skaidrojums

pašvaldībām ir informācija par energosistēmu apjomu un izvietojumu, jo tās izsniedz nepieciešamās uzstādīšanas atļaujas (saules siltumenerģija, koģenerācija, ģeotermālā enerģija u. c.).

3.2 Klimata pārmaiņu riska un neaizsargātības novērtējums

Riska un neaizsargātības novērtējums (RNN) analizē iespējamus apdraudējumus, ko rada klimata pārmaiņas, to ietekmi, kā arī izvērtē esošos neaizsargātības aspektus, kas varētu radīt potenciālus draudus vai kaitējumu cilvēkiem, īpašumam, iztikas līdzekļiem un videi. RNN nosaka riska veidu un apjomu.

RNN sastāv no trīs **galvenajiem soļiem**:

1. solis: Pašvaldības izvērtē katra klimata apdraudējuma veida ietekmi uz vairākām neaizsargātām / ietekmētām nozarēm, piemēram:

- veselība un dzīvība¹⁰;
- infrastruktūra (enerģija, ūdens, transports, sociālā infrastruktūra);
- apbūvētā vide;
- ekonomika (tūrisms, lauksaimniecība un mežsaimniecība);
- bioloģiskā daudzveidība (piekrastes zonas, zaļās zonas / meži).

2. solis: Neaizsargātības analīzes īstenošana, akcentējot iespējamo ietekmi un ietekmētās grupas. Analīze tiek veikta katram sektoram un visiem klimata apdraudējumiem.

3. solis: Riska novērtējuma analīzes īstenošana, akcentējot nākotnes riskus un to ietekmes līmeni. Analīze tiek veikta katram sektoram un visiem klimata apdraudējumiem.

Kas attiecas uz **datu pieejamību**, lielākā daļa pašvaldību izmanto meteoroloģiskos datus laika prognožu modeļiem. Bieži šie dati ir pieejami bez maksas meteoroloģiskajās iestādēs¹¹. Sabiedrības veselības datu analīzei pašvaldības izmanto slimnīcu datus. Apdrošināšanas datus var izmantot, lai novērtētu iepriekšējo ar klimatu saistīto katastrofu nodarīto kaitējumu, lai gan aplēses par neseniem ugunsgrēkiem un plūdiem var neliecināt par šādu postījumu radītiem zaudējumiem nākotnē. Turklāt ir pieejami daži rīki, kas sniedz noderīgus datus riska un neaizsargātības novērtēšanai, pamatojoties uz novērotajām un prognozētajām klimata pārmaiņām un to ietekmi visā ES.

- **Eiropas Vides aģentūras (European Environment Agency (EEA)) rādītāji:** tie aptver plašu aspektu klāstu, kas saistīti ar klimata pārmaiņām un to ietekmi Eiropā, un ir pieejami [EEA tīmekļa vietnē](#). Tie sniedz arī informāciju par pētāmās parādības tendenci vai statusu. Rādītāji aptver šādas tēmas: lauksaimniecība, gaisa piesārņojums, bioloģiskā daudzveidība – ekosistēmas, pielāgošanās klimata pārmaiņām, klimata pārmaiņu mazināšana, enerģētika, vide un veselība, rūpniecība, zemes izmantošana, resursu efektivitāte un atkritumi, augsne, ilgtspējība, transports, kā arī ūdens.
- **Lancet atpakaļskaitīšanas rādītāji (Lancet Countdown indicators)** koncentrējas uz saistību starp klimata pārmaiņām un cilvēku veselību, un tie ir pieejami [Eiropas Klimata un veselības](#)

¹⁰ Ir vērts domāt ārpus RNN rāmjiem. Piemēram, ugunsgrēku, kas 2023. gada augustā nopostīja Lahainas pilsētu Havaju salās, nebija iespējams nodzēst, jo tas atslēdza ģeneratorus, kas nodrošināja ūdens spiedienu. Situāciju pasliktināja plastmasas ūdensvadu kušana, kas sistēmā samazināja spiedienu vēl vairāk. Rezultātā ugunsdzēsējiem nebija ūdens, ko izmantot dzēšanai.

¹¹ Piemēram, [Pasaules Meteoroloģiskā Organizācija](#)

[observatorijas \(European Climate and Health Observatory\)](#) tīmekļa vietnē. Rādītāji ir saistīti ar šādām jomām: ietekme, iedarbība un neaizsargātība; pielāgošanās, plānošana un elastība; SEG emisiju mazināšanas pasākumi un papildu ieguvumi veselības jomā; ekonomika un finanses; kā arī politika un pārvaldība.

- **Copernicus klimata rādītāji (Copernicus climate indices)** no Copernicus Klimata pārmaiņu pakalpojuma (Copernicus Climate Change Service (C3S) [Klimata datu krātuves](#) vizualizē atlasītos klimata mainīgos un ietekmes rādītājus. Šie klimata rādītāji attiecas uz veselības, lauksaimniecības, mežsaimniecības, enerģētikas, ūdens, piekrastes un tūrisma jomām, un tiem var piekļūt interaktīvi [Eiropas Klimata datu pārlūkā \(European Climate Data Explorer\)](#).

3.3 Rīcības plāns

SECAP pasākumiem ir jāatbilst trim Pilsētu mēru pakta klimata un enerģētikas jomā esošajiem pīlāriem ("[2030. gada mērķi](#)"), kas ietver **SEG emisiju mazināšanu** (mērķis samazināt emisiju par 55 % līdz 2030. gadam), **pielāgošanos** klimata pārmaiņām un **drošu, ilgtspējīgu un pieejamu enerģiju**.

Rīcības plāna īstenošana ietver vairākus soļus, tostarp lēmējinstītūciju apņemšanos un iesaistīšanos, oficiāla dalībnieka apstiprinājuma saņemšanu, pietiekamu finanšu resursu nodrošināšanu un arī īstenošanu. Visbeidzot, rezultāti ir jāpaziņo, jāuzrauga un jāizvērtē.

3.3.1 Ieviešanas plānošana

Pievienošanās Pilsētu mēru paktam ir stingra **politiska apņemšanās**. Vēl viens svarīgs solis SECAP veicināšanā ir vietējās lēmējinstītūcijas (parasti pašvaldības domes) piekrišana, kas dod **oficiālu apstiprinājumu** un nodrošina nepieciešamos finanšu resursus (skatīt 4. attēlu). Vietējām varas iestādēm arī turpmāk jāatbalsta SECAP process, piešķirot atbilstošus cilvēkresursus ar pietiekamu laiku, budžetu un skaidrām pilnvarām, kā arī jāiesaistās SECAP izstrādes procesā, lai arī šo iestāžu departamenti to pieņemtu un atbalstītu. Pašvaldību darbiniekiem ir jāsaņem atbilstoša apmācība. Periodiski jāsaprot un jāpārskata ieviešanas ziņojumi. Tomēr, lai kļūdētu bažas par to, ko nozīmē **apņemšanās** – tas nav juridiski saistošs CoM mērķis. Tie ir centieni apvienojumā ar apņemību sasniegt emisiju samazināšanas mērķi.

Vietējie finanšu resursi vienmēr ir ierobežoti; tādēļ ieteicams pielikt pūles papildu finansējuma avotu izpētei. Dažas papildu finansējuma iespējas varētu ietvert Eiropas strukturālo un investīciju fondu, valsts finansējuma programmas vai alternatīvus finansēšanas instrumentus (piemēram, kolektīvo / pūļa finansējumu).

Ieviešanas posms aizņem visilgāko laiku, arī pūles un prasa ievērojamus finanšu līdzekļus. Būtiska ir partneru iesaiste, kā arī laba iekšējā (t. i., starp pašvaldības departamentiem) un ārējā (t. i., ar iedzīvotājiem un dažādām iesaistītajām pusēm) komunikācija.

SECAP ieviešanas plānā jānedefinē prioritārās darbības jomas (piemēram, pašvaldību ēkas, aprīkojums, iekārtas), galvenie pasākumi (soli pa solim), atbildīgās nodaļas, personas vai uzņēmumi, laika un finanšu ietvars. Visbeidzot, tam jānosaka, kāds būs rezultāts, piemēram, paredzamais enerģijas ietaupījums, paredzamā atjaunīgās enerģijas ražošana, gaidāmais CO₂ samazinājums.



4. attēls. SECAP posmi

Ieviešana ir vispārīgs termins, kas sevī ietver vairākus galvenos elementus:

- konkrētus pasākumus un prioritāšu noteikšanu to īstenošanai;
- “SMART” mērķus;
- darba grupu pienākumus;
- noteiktu ieviešanas un uzraudzības termiņu;
- plānu pieejamā budžeta izmantošanai un finansējuma avotu precizēšanai;
- monitoringu un izvērtēšanu;
- papildu finanšu resursu pieejamības izpēti.

3.3.2 Padomi ieviešanas posmam

Jāņem vērā, ka ieviešanas process prasa laiku, bieži vien ievērojami ilgāku nekā sākotnēji paredzēts. Ir nepieciešama daudzu partneru iesaiste un lieliska ārējā / iekšējā komunikācija. SECAP ieviešanai viennozīmīgi ir nepieciešams apmācīts personāls. Tā ieviešana regulāri jāuzrauga. Visbeidzot, pirms ideju ieviešanas plašā mērogā, SECAP ieviešanas process var nodrošināt iespējas novatoriskas idejas pārbaudīt mazākā mērogā.

Padomi SECAP ieviešanai**Projektu vadības pieeja**

- ✓ Izmantojiet projekta vadības līdzekļus: plānojiet, nosakiet termiņus / pagrieziena punktus, kontrolējiet finanses, veiciet kļūdu un trūkumu analīzi un risku vadību.
- ✓ Sadaliet projektu mazākās daļās un izvēlieties cilvēkus, kas būs par tām atbildīgi.
- ✓ Plānojiet procedūras un procesus katras pasākumu daļas īstenošanai un izvēlieties kvalitātes vadības sistēmu, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti mērķi.
- ✓ Izmantojiet pārvaldības instrumentus, lai sekotu līdzi un uzraudzītu rīcības plāna aktivitātes (piemēram, rezultātu apkopojuma sistēmu ar rādītājiem par budžeta novirzes procentuālo daļu un emisiju samazināšanu utt.).

Cilvēkresursi un komunikācija

- ✓ Plānojiet partneru iesaistīšanu SECAP ieviešanas laikā (piemēram, regulāras sanāksmes, lai nodotu informāciju vai apmainītos ar idejām).
- ✓ Regulāri informējiet pašvaldības domi.
- ✓ Plānojiet un īstenojiet apmācības SECAP ieviešanā iesaistītajām personām, kā arī iekšējai komandai.
- ✓ Izmantojiet rīkus, piemēram, izmēģinājuma / demonstrācijas projektus, lai pārbaudītu pasākumus pirms to ieviešanas lielā mērogā.

4. Organizatoriskās struktūras izveide

SECAP panākumiem un ilgtspējībai ir būtiska skaidru organizatorisko lomu un pienākumu noteikšana vietējā pašvaldībā. Vietējā pašvaldība ir atbildīga par to, lai SECAP tiktu izskatīts vertikāli (dažādos vadības līmeņos) un horizontāli (visos departamentos). Vietējā pašvaldība var izveidot jaunas struktūrvienības vai pielāgot jau esošās.

Tomēr starp lielākām un mazākām pašvaldībām šajā ziņā pastāv būtiskas atšķirības. SECAP organizatorisko struktūrvienību izveide mazākās pašvaldībās, kopienās vai pilsētās var būt sarežģīta, jo tās, risinot dažādus jautājumus, tostarp par ilgtspējību un klimata pasākumiem, bieži saskaras ar ievērojamām problēmām ierobežoto personāla resursu dēļ.

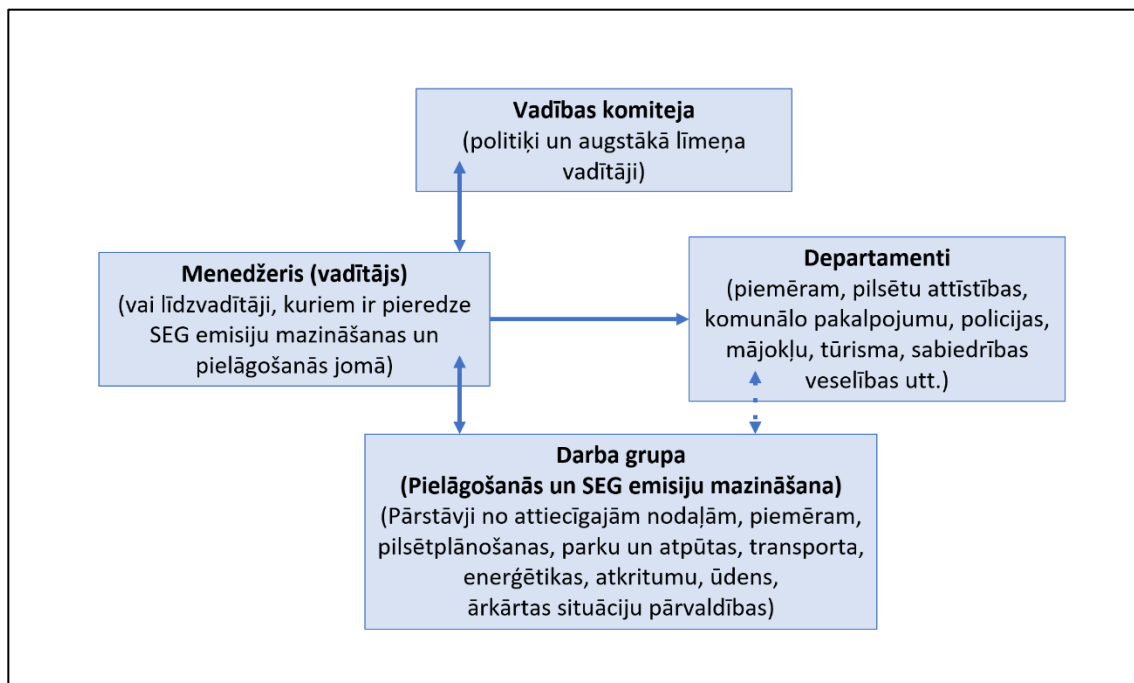
Lai tiktu galā ar šiem ierobežojumiem un joprojām gūtu rezultātus, šeit ir daži ieteikumi, kas savā darbībā īpaši jāņem vērā mazākām pašvaldībām un kopienām:

1. **Galvenās iniciatīvas definējiet kā prioritāti:** koncentrējieties uz dažiem ļoti iedarbīgiem projektiem, kas risina kopienas aktuālākās vajadzības un ilgtspējības mērķus. Koncentrējot pūles, jūs varat maksimāli palielināt ierobežoto personāla resursu rezultātus.
2. **Izmantojiet brīvprātīgo darbu:** iesaistiet kopienas brīvprātīgos, kurus aizrauj ilgtspējības un klimata pasākumi. Brīvprātīgie var sniegt vērtīgu atbalstu tādiem uzdevumiem kā pasākumu organizēšana, palīdzības sniegšana un datu apkopošana.
3. **Meklējiet partnerību ārpusē:** sadarbojieties ar kaimiņu kopienām, reģionālajām un bezpeļņas organizācijām, kas specializējas ilgtspējības jomā. Šāda sadarbība var nodrošināt piekļu papildu zināšanām un resursiem.
4. **Apvienojiet mazās kopienas vienā SECAP:** sadarbība reģionālā SECAP var būt ļoti efektīva pieeja, jo īpaši, ja atsevišķām kopienām ir ierobežoti resursi vai spēja izstrādāt un īstenot atsevišķus plānus.
5. **Izmantojiet kolektīvās zināšanas:** katra kopiena var piedāvāt unikālas stiprās puses un zināšanas. Sadarbība ļauj kopienām izmantot plašāku zināšanu un pieredzes kopumu, veicinot inovācijas un pieredzes apmaiņu.
6. **Uzlabojiet finansēšanas iespējas:** reģionālie jeb apvienotie SECAP plāni finansētājiem un dotāciju (grantu) programmām var būt pievilcīgāki, jo tie bieži uzrāda nozīmīgāku un koordinētāku darbu. Tas var palielināt iespēju iegūt finansiālu atbalstu.
7. **Plānoji visaptveroši:** reģionālie SECAP var īstenot vispusīgāku un integrētāku plānošanu. Tas var radīt efektīvākus risinājumus, kas risina kopīgas problēmas, piemēram, transporta infrastruktūras, atjaunīgās enerģijas ražošanas vai atkritumu apsaimniekošanas problēmas.
8. **Izmantojiet tehnisko palīdzību:** meklējiet tehniskās palīdzības programmas un konsultantus, kas piedāvā specializētas zināšanas un norādījumus par ilgtspējības projektiem, lai palīdzētu pārvarēt zināšanu trūkumu. Dažreiz, lai apmaksātu konsultācijas, ir pieejams arī nacionālās valdības finansējums vai līdzekļi ar ES finansētu projektu palīdzību.
9. **Izmantojiet prakses vietas:** apsveriet iespēju uzņemt praktikantus vai sadarboties ar vietējām izglītības iestādēm. Prakticanti var palīdzēt izpētē, datu analīzē un projektu vadībā, nodrošinot vērtīgu atbalstu par zemākām izmaksām.

10. **Iesaistieties reģionālajos tīklos:** pievienojieties reģionāliem vai valsts līmeņa ilgtspējības tīkliem un asociācijām — viens piemērs CAE ir [CEESEN](#). Šīs organizācijas bieži piedāvā resursus, labās prakses piemērus un savstarpēju atbalstu, lai palīdzētu mazākām kopienām. **CoM teritoriālie koordinatori** vai **enerģētikas aģentūras** var sniegt palīdzību pašvaldībām, kuru prasmes nav pietiekamas, lai izstrādātu vai ieviestu SECAP. Tās var sniegt stratēģiskus norādījumus, finansiālu un tehnisku atbalstu. Cits atbalsta veids var būt apakšlīgumu slēgšana par dažiem specifiskiem uzdevumiem, piemēram, BEI vai RNN apkopošanu, vai šo uzdevumu uzdošana praktikantiem.

Lielākās pašvaldībās ar atbilstošu personālu, nosakot administratīvo struktūru, kas ir atbildīga par vispārējo pārvaldību, jāapsver iespēja konsolidēt vienā darba vienībā struktūrvienības, kas ir atbildīgas par bāzes emisiju uzskaites (BEI) un riska un ievainojamības novērtējuma (RNN) sagatavošanu, stratēģiju un pasākumu plānošanu un ieviešanu, kā arī partneru iesaistīšanu un daudzlīmeņu pārvaldības iniciatīvām. SECAP izstrādes un ieviešanas procesā izšķiroša nozīme ir arī energopārvaldnieka un klimatnoturības eksperta pieejamībai administratīvajā struktūrā.

Tomēr, neatkarīgi no pilsētas vai kopienas lieluma, administratīvajai struktūrai ir jāgarantē SECAP ieviešana, uzraudzība un atjaunināšana, nodrošinot atbilstošu personāla kapacitātes sadali un spēcīgu iekšējo koordināciju vai ārējo pakalpojumu iepirkumu. Skaidras organizatoriskās struktūras esamība palīdzēs īstenot ilgtermiņa vīziju, vienlaikus līdzsvarojot izmaksas un ieguvumus (skatiet padomus 6. attēlā). Lai SECAP pasākumi tiktu pieņemti un tiem būtu ilgtermiņa ietekme, jāiesaista partneri un vietējie iedzīvotāji (piemēru skatīt 5. attēlā).



5. attēls. Iespējamā organizatoriskā struktūra pašvaldībās ar pietiekamu darbinieku skaitu ¹²

SECAP izstrādes procesa sākumā jāieceļ “vienošanās koordinators” jeb “SECAP vadītājs”. Mazākās kopienās tie var būt iesaistītie cilvēki, kas nav daļa no administratīvās struktūras, piemēram, vietējo kopienu grupu pārstāvji, NVO vai pat brīvprātīgie, kas ir pietiekami pieredzējuši projektu ieviešanas

¹² Avots: [C4S Team up for energy](#)

procesa vadīšanā. Nodrošiniet, ka tiem ir pilnīgs vietējo politisko iestāžu un attiecīgo administratīvo nodaļu atbalsts, kā arī nepieciešamais laiks un budžeta līdzekļi savu uzdevumu veikšanai. Tiem jābūt atbildīgiem par saziņas uzturēšanu ar attiecīgajiem departamentiem, un jābūt zināšanām par klimata pārmaiņām, moderēšanas un komunikācijas prasmēm, kā arī izpratnei par saistībām starp nozarēm. Jo vairāk galvenie pašvaldību darbinieki iesaistās SECAP, jo spēcīgāka ir to personīgās atbildības sajūta par rīcības plāna mērķiem. Darba grupu dalībniekiem varētu būt nepieciešama atbilstoša apmācība dažādās jomās (piemēram, tehniskās kompetences, projektu vadība, investīciju projektu izstrāde). Pie tam pārdomāta iekšējā komunikācija var palīdzēt sasniegt un pārliecināt dažādu pašvaldības departamentu darbiniekus.

Vadības komitejā (VK) jāiekļauj pārstāvji no politiski administratīvajām struktūrām, politiskie pārstāvji (pilsētu vai kopienu padomes locekļi) vai citi atbilstoši partneri. Tai jānodrošina vispārīga SECAP koordinēšana un jāpieņem stratēģiski lēmumi. Tās pienākumos ietilpst ziņošana par ieviešanas progresu, uzraudzība, darba grupu izveide un komunikācijas pasākumi (piemēram, ārējā komunikācija, kampaņas). Tai ir jāsatiekas regulāri (t. i., 2 – 4 reizes gadā).

Darba grupu (DG) dalībniekiem jābūt partneriem un ierēdņiem no dažādiem departamentiem. Var piesaistīt arī politiskos pārstāvjus un konsultantus. DG plāno un ievieš konkrētus pasākumus un ziņo par progresu VK. Sanāksmju skaits ir atkarīgs no DG vajadzībām (piemēram, 3 sanāksmes gadā).

Jautājumi, kas palīdzēs, vietējā pašvaldībā, veidojot SECAP organizatorisko struktūru, ir parādīti 6. attēlā.



6. attēls. Daži jautājumi, kas palīdzēs izveidot organizatorisko struktūru

5. Atziņas, kas gūtas SECAP procesos CEESEU projektā

Mēs dalāmies praktiskajā pieredzē un atziņās, kas gūtas SECAP izstrādes procesos CEESEU projekta un partnerības ietvaros. Tie ietver metodoloģiskos un organizatoriskos secinājumus, datu vākšanas grūtības, budžeta ierobežojumus un daļēji atspoguļo sākotnējās problēmas, ar kurām saskārās projekta partneri, un dažādus veidus, kā problēmas tika risinātas CEESEU projektā.¹³ Ja vēlaties uzzināt vairāk par CEESEU rezultātiem, lūdzu, skatiet [resursus](#), kas publicēti projekta tīmekļa vietnē.

5.1 Šķēršļi

Metodoloģija:

- Ja strādājat, apvienojot iniciatīvas un tādējādi mēģinot apmierināt gan mazāku, gan lielāku pašvaldību vajadzības, vienlaikus ņemot vērā reģionālo ilgtspējības, enerģētikas un vides politikas kontekstu, iespējams, jums būs jāpārstrādā sava metodoloģija, lai nodrošinātu vispārpieņemtu formātu.
- Pieņemot lēmumu izmantot valsts metodiku (ja tāda pastāv), nevis CoM piedāvāto metodi, apsveriet plusus un mīnus, jo valsts var nodrošināt tūlītēju piekļuvi finansējumam, ko nodrošina galvenās valsts iestādes (EE)¹⁴.
- Tā vietā, lai vienkārši aizstātu vienu metodoloģiju ar citu, apsveriet, vai klimata pasākumu plānošanas metožu pārklāšanās varētu būt piemērota, ņemot vērā Pilsētu mēru paktu un, iespējams, iekļaujot īpašos apsvērumus, ko noteikusi pašvaldību ar kopīgām klimata interesēm apvienība (HU)¹⁵.

Organizēšana un administrēšana

Efektīvu SECAP darba grupu izveidei būs jāiesaista galvenie darbinieki no vairākiem departamentiem — komunālo pakalpojumu, projektu attīstības, avārijas, glābšanas dienesta, vides un enerģētikas-, lai darba grupas būtu patiesi efektīvas. Šīs darba grupas var strādāt gan tiešsaistē, gan apmeklējot reģionālās enerģētikas aģentūru klātienē, un tās var arī saņemt atbalstu pamata administratīvo uzdevumu veikšanai, piemēram, īpašu Padomes lēmumu izdošanu, lai pievienotos CoM (RO).

- Bieži mazākās pašvaldībās trūkst zināšanu, tāpēc SECAP izstrāde tiek nodota ārpusvaldībā, piemēram, enerģētikas aģentūrām. Jebkurā gadījumā pašvaldību iesaiste plāna izstrādē ir būtiska. Pašvaldībām aktīvi jāiesaistās datu vākšanas procesā, jāveicina energoefektivitātes un atjaunīgo energoresursu apzināšana un jādomā par plašākiem ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Vietējās pašvaldībās ir struktūras, kurām ir vislielākās iespējas SECAP ieviešanas procesā veidot sadarbību ar vietējiem uzņēmumiem, NVO, iedzīvotājiem un citiem ieinteresētajiem, vienlaikus uzklusot dažādus viedokļus un idejas (HR). Pieredze, ko gūsiet no šādiem centieniem, būs noderīga turpmākajām iniciatīvām un projektu ieviešanai, kas veicinās jūsu kopienas ilgtspējīgu attīstību.

¹³ Valstu nosaukumi, kur minētā problēma bija īpaši izteikta, ir pievienoti iekavās.

¹⁴ Šis EE alternatīvās enerģijas un klimata rīcības plāns sniedz norādes, kā sadalīt ieguldījumus astoņās grupās (veselība, sociālā labklājība un avārijas dienesti; zemes izmantošana un plānošana; dabiskā vide; ekonomika, tostarp zaļie publiskie iepirkumi un aprites ekonomika; bioekonomika; sabiedrība, izpratne un sadarbība; infrastruktūra un ēkas; enerģija un piegādes drošība).

¹⁵ HU dažas pašvaldības pašreizējo CoM platformu uzskata par pārāk sarežģītu un grūti lietojamu tiem, kas nepārzina angļu valodu. Bieži vien konsultanti to izmanto valsts administratoru vietā ievadot datus, taču SECAP gala kvalitāte var ievērojami atšķirties (neuzraudzīto) konsultantu atšķirīgo prasmju dēļ.

Kopīga SECAP izstrāde sniegs labāku ieskatu esošajā situācijā attiecībā uz enerģijas patēriņu, piemērotākajiem pasākumiem energoefektivitātes uzlabošanai un to, kā vislabāk veicināt atjaunīgo energoresursu risinājumu optimālu izmantošanu gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

- Ja esat maza pašvaldība, jums var nākties ikdienā paralēli veikt vairākus uzdevumus, tomēr pirms visaptveroša SECAP vislabāk būtu, ja mērs uzdotu jums — vismaz uz laiku — strādāt tikai ar SECAP attīstības uzdevumiem, lai nodrošinātu, ka visa jūsu uzmanība ir koncentrēta uz detaļām un procedūrām un tādējādi izvairītos no netīšām kļūdām (PL).
- Lielākās pašvaldībās SECAP izstrādes procesu var kavēt organizatoriski jautājumi. Piemēram, veicot SECAP izstrādi un vēlāk arī ieviešanu, jūs varat saskarties ar kolēģu pretestību (kas varētu būt politiski motivēta) pret jaunajiem uzdevumiem, kas pieprasa viņu uzmanību. Kodolīgu un precīzu saziņu starp departamentiem var izjaukt kādu darbinieku neskaidri formulēti ziņojumi. Tāpat iespējams, ka pienākumi, kas darbiniekiem uzticēti, pārsniedz viņu iespējas, tādējādi neļaujot tos izpildīt efektīvi un kvalitatīvi (HU). Mērķtiecīgi noskaņoti darbinieki var palīdzēt šādas situācijas pārvarēt.
- Datu apkopošana SECAP vajadzībām ir bijusi sarežģīta visiem CEESEU dalībniekiem, un tas var būt aktuāli arī jums. Jaunā EIE datu izmantošanas iespēja (skatīt 4. lpp.) var jums palīdzēt, ja jūsu pašvaldībā ir vismaz 50 000 cilvēku. Ja jums tā ir nepieciešama, lūdziet palīdzību reģionālajai enerģētikas aģentūrai vai NVO, kas ir iesaistīta klimata un enerģētikas jautājumu risināšanā, lai palīdzētu jums orientēties dažādās datubāzēs (HU, HR).
- Atkarībā no jūsu atrašanās vietas jūsu reģionālā enerģētikas aģentūra, iespējams, jau ir apkopojusi lielu daļu jums nepieciešamo datu, vai arī tā var pievienot jūsu pašvaldību un rast jums nepieciešamos datus savā datubāzē. Aģentūra, iespējams, jau ir apkopojusi vēsturiskos laikapstākļu datus un datus no enerģijas piegādātājiem, lai palīdzētu jums aprēķināt bāzes emisiju uzskaiti un veikt klimata risku un neaizsargātības novērtējumu, un, iespējams, jau izmanto GIS programmatūru, piemēram, urbānās siltumsalās neaizsargātības novērtējumam (RO).

Budžeta ierobežojumi

- Diez vai ir jāuzsver, ka budžeta pieejamība ir būtiska, ja ne pati galvenā, problēma. Pašvaldību budžeti visā reģionā bieži ir zemi, un, tā kā definēto SECAP pasākumu īstenošana bieži prasa ievērojamas investīcijas, jums, visticamāk, būs jāmeklē papildu finansējums, iespējams, tieši ES dotācijas un subsīdijas. Ja jūsu pašreizējās zināšanas par pieejamajiem finanšu avotiem nav pietiekošas, jums būs jāiegulda vairāk laika un pūļu, lai atrastu atbilstošas finansēšanas iespējas vai atkal sazinātos ar reģionālo enerģētikas aģentūru, kas, iespējams, ir lietas kursā par to, kuri finansējuma avoti ir piemēroti. Ņemiet vērā, ka pieteikšanās process dažādiem finansējuma avotiem SECAP pasākumu īstenošanai vienmēr ir komplicēts, īpaši mazajām pašvaldībām sarežģīto pieteikšanās procedūru, stingro atbilstības kritēriju un spēcīgās konkurences dēļ. Nelieciet cerības uz vienu avotu, tā vietā izsūtiet savus pieteikumus pēc iespējas vairāk, taču pārliecinieties, ka jūsu vajadzības un pieteikumi pilnībā atbilst fondu kritērijiem: netērējiet savu un savu pieteikumu izvērtētāju laiku.
- Dažas valstis saskarās ar izaicinājumiem klimata pārmaiņu jomā valsts līmenī un / vai centrālo iestāžu iedalītie līdzekļi nesniedz pietiekamu atbalstu vietējās attīstības plānošanai un var radīt grūtības SECAP izstrādē. Varat arī saskarties ar demokrātijas grūtībām, kad iedzīvotāju iesaistīšanās vietējo lēmumu pieņemšanā joprojām ir zema. Jums būs jāsažinās ar cilvēkiem, kuri zina, kā iesaistīt dažādus partnerus, lai jūs varētu maksimāli palielināt savas iespējas piesaistīt finansējamu SECAP

plānam. Atkal – reģionālajām enerģētikas aģentūrām vai konkrētām NVO ir jāspēj piedāvāt jums palīdzību un jāsniedz norādījumi.

5.2 Atziņas, ko pašvaldības guvušas SECAP procesa laikā

- Būtiska loma var būt pašvaldību attieksmei pret SECAP izstrādes procesiem. Daži jūsu kolēģi var baidīties no nezināmā. Piemēram, viņi varētu būt nobažījušies par to, ka SECAP apņemšanās līdz 2030. gadam samazināt CO₂ emisiju par 55 % ir pārāk ambiciozs mērķis.

Paskaidrojiet saviem kolēģiem, ka SECAP nākotnē varētu nodrošināt daudzus ieguvumus (finansēšanas iespējas, ieviešanas uzraudzības indikatorus u. c.), īpaši gadījumā, ja pašvaldības politika jau atbilst ES emisiju samazināšanas mērķiem. Ir svarīgi uzsvērt (kā tas bieži notiek ar plāniem), ka plānotais ierosināto pasākumu termiņš dažādu iemeslu dēļ (finansējuma aizkavēšanās, problēmas ar līdzekļu iegūšanu, būvniecības darbu problēmas) var mainīties, kas nenozīmē, ka SECAP mērķi netiks sasniegti. Turklāt SECAP ietvertais emisiju samazināšanas mērķis **nav juridiski saistošs** — tas ir un arī turpmāk būs mērķis, ko pašvaldība cenšas sasniegt, pildot savu apņemšanos attiecībā uz CoM.

- Ja SECAP izstrādē sadarbojaties ar kaimiņu pašvaldībām, tām var būt atšķirīgs izejas punkts, ņemot vērā viņu zināšanas par SECAP plāna sagatavošanu un tā prasībām.

Saprātīgs sākumpunkts, lai atrisinātu šo problēmu, ir nodrošināt sadarbību ar citām pašvaldībām, kas var palīdzēt viedokļu un pieredzes apmaiņā. Pieejamie tiešsaistes mācību materiāli var uzlabot pašvaldību izpratni par SECAP ietvaru.

- Ja savā novadā (vai līdzvērtīgā administratīvajā apgabalā) esat priekšgājēji, citas pašvaldības varētu jūs uzrunāt, lai iesaistītos SECAP izstrādē. Tādā gadījumā jūs būsit vērtīgā pozīcijā, lai kļūtu par SECAP vēstnieku, uzsverot, ka SECAP ir vairāk nekā tikai dokuments. Tā izstrāde pašvaldībām ļaus koncentrēties uz konkrētiem projektiem energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas avotu izmantošanas jomā. Citu pašvaldību interese ir svarīga, jo tā, visticamāk, rosinās aktīvu iesaistīšanos SECAP izstrādes un ieviešanas procesos. Tāpat kā jebkura mentoringa gadījumā, līdera lomas uzņemšanās jums, visticamāk, būs pozitīva pieredze, un tas vēl vairāk veicinās to, ka pašvaldību pārstāvji būs ieinteresēti dalīties pieredzē par SECAP izstrādi un ieviešanu ar citu novadu iedzīvotājiem.

- Dažās valstīs SECAP vēl var nebūt iekļauts kā kritērijs finansējuma piešķiršanas konkursos. Dažas pašvaldības, kuras jau ir izstrādājušas savus SECAP, var paust sarūgtinājumu, jo plāna esamībā nesniegs priekšrocības vai papildu punktus, startējot projektu pieteikumu uzsaukumos. Tādēļ var netikt saredzēta dokumenta praktiskā lietderība.

Šo situāciju nav viegli risināt, tomēr tā ir svarīga. Pirmkārt, atgādiniet saviem kolēģiem, ka ES kopumā ir apņēmusies līdz 2030. gadam par 55 % samazināt emisijas un ka valsts līmeņa perspektīvas var mainīties. Piemēram, [ES dalībvalstīm kopš 2023. gada oktobra būs doti divi gadi](#), lai savos valsts tiesību aktos transponētu lielāko daļu dažādo elementu kas iekļauti jaunajā, pārstrādātajā [Energoefektivitātes direktīvā \(ES\) 2023/1791](#). Lai to paveiktu, CAE reģiona paraugprakses un gadījumu izpētes veicināšanai var būt vēl lielāka pozitīva ietekme, un tas ir pieejams gan ar [CoM](#), gan [CEESEN](#) starpniecību. SECAP popularitātes palielināšana, izmantojot iedzīvotāju, lēmumu pieņēmēju un privātā sektora izpratnes veidošanas pasākumus, var veicināt SECAP priekšrocību pieņemšanu un izpratni valsts līmenī.

Turklāt sadarbība ar citām pašvaldībām saistībā ar SECAP un tā ieviešanu var palīdzēt veidot šādus aspektus:

- ✓ nostiprinātas pašvaldības darbinieku kompetences un spējas plānot, īstenot un uzraudzīt enerģētikas un klimata pasākumus;
- ✓ efektīva enerģijas patēriņa pārvaldība pašvaldību ēkās;
- ✓ jaunas pieejas SECAP paredzēto pasākumu izstrādei un ieviešanai;
- ✓ ilgtermiņa politiskā apņemšanās, kā arī atbilstošas procedūras un resursi pašvaldību centieniem virzīties uz klimatneitralitāti;
- ✓ stiprināta iekšējā un starpnozaru sadarbība (starp dažādām pašvaldību nodaļām, ar attiecīgiem partneriem un citām vietējām pašvaldībām).

5.3 Konspektīvi padomi: septiņi svarīgākie ieteikumi

Zemāk apkopoti padomi dažāda lieluma pašvaldībām, kas var noderēt, sagatavojot SECAP plānu:

1. **Nodrošini, piešķiriet un stratēģiski izmantojiet finansējumu:** meklējiet un izmantojiet finansējumu saprātīgi, izpētiet dotācijas, partnerības un budžeta pārdali, lai atbalstītu SECAP izstrādi un ieviešanu. Līdzsvarojiet konkurējošās prioritātes, rūpīgi sadalot resursus, vienlaikus apsverot ilgtermiņa ieguvumus un sinerģiju ar citām kopienas vajadzībām.
2. **Iegūstiet tehniskās zināšanas:** izstrādājiet stratēģiju vietējā personāla un kopienas organizāciju kapacitātes palielināšanai, lai efektīvi atbalstītu, plānotu, īstenotu un pārvaldītu SECAP projektus. Investējiet apmācībās un veikspējas attīstīšanas pasākumos, lai papildinātu iekšējās zināšanas un / vai sadarbotos ar ārējām organizācijām (t. i., vietējām / reģionālajām enerģētikas aģentūrām, NVO), lai piekļūtu tehniskajām zināšanām, kas ir būtiskas SECAP veiksmīgai ieviešanai. Uzdodiet tehniskajam un administratīvajam personālam konkrētus SECAP ieviešanas uzdevumus.
3. **Datu vākšanu nosakiet kā prioritāti:** identificējiet galvenos datu avotus, sadarbojieties ar reģionālajām aģentūrām datu koplietošanā un izmantojiet tehnoloģijas efektīvai datu apkopošanai.
4. **Aktīvi iesaistiet partnerus:** veiciniet viņu iesaistīšanos, izmantojot informatīvos pasākumus, sabiedriskās sanāksmes, nodrošinot, ka tiek sadzirdēti dažādi viedokļi un radīta kopīga līdzatbildības sajūta par SECAP plānā paredzētajiem pasākumiem. Veiciniet sabiedrības informētību, izmantojot izglītojošas kampaņas, lai skaidrotu iedzīvotājiem SECAP iniciatīvu priekšrocības un veicinātu ilgtspējīgu uzvedību.
5. **Atbalstiet politikas virzienus:** sadarbojieties ar citām pašvaldībām un / vai reģionālajām iestādēm, lai atbalstītu regulējuma un politikas izmaiņas, kas nodrošina un / vai atbalsta SECAP iniciatīvas.
6. **Izmantojiet esošās tehnoloģijas un sekojiet līdzi tehnoloģiskajiem sasniegumiem:** izpētiet cenas ziņā izdevīgus un pielāgojamus tehnoloģiju risinājumus, piemēram, energoapgādes modernizāciju, kas atbilst jūsu kopienas iespējām un infrastruktūrai. Sazinieties ar citām pilsētām / kopienām savā valstī un ārpus tās, lai mācītos no labākās prakses piemēriem un apmainītos ar pieredzi tehnoloģiju izmantošanā energoefektivitātes paaugstināšanai un

atjaunīgās enerģijas izmantošanai. Abonējiet ziņu lapas, kas informē par jaunām, tikko izstrādātām tehnoloģijām, piemēram, *The Blueprint*.¹⁶

7. **Izveidojiet efektīvas uzraudzības sistēmas:** izveidojiet efektīvas uzraudzības un ziņojumu sistēmas, lai izsekotu progresam SECAP mērķu sasniegšanā un partneriem demonstrētu pārredzamību un atbildīgu uzskaiti.

¹⁶ Pierakstieties šī ikdienas bijetena saņemšanai šeit: [Interesting Engineering](#).

6. Ieteicamie dokumenti uzziņai

Bertoldi P. (editor), Guidebook 'How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) – Part 1 - The SECAP process, step-by-step towards low carbon and climate resilient cities by 2030, EUR 29412 EN, **Publications Office of the European Union**, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-96847-1, doi:10.2760/223399, JRC112986

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC112986>

Bertoldi P. (editor), Guidebook 'How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) – Part 2 - Baseline Emission Inventory (BEI) and Risk and Vulnerability Assessment (RVA), EUR 29412 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-96929-4, doi:10.2760/118857, JRC112986

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a2ac8a5e-f134-11e8-9982-01aa75ed71a1/language-en>

C4S Team up for energy, Upgrading from SEAP to SECAP for integrated climate action, A quick access guide. <https://compete4secap.eu/resources/energy-management-systems/>

Eurovertice, Irradiare, Ekodoma, Guide for the elaboration of Sustainable Energy and Climate Action Plans, LIFE Adaptate project, Dec 2019.

<https://lifeadaptate.eu/wp-content/uploads/LIFE-Adaptate-SECAP-Guide-1.pdf>

Papadimitriou, E., Casabianca, E. and Cabeza Martinez, B., Energy poverty and gender in the EU: the missing debate, European Commission, 2023, JRC132612

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132612>

7. Pielikums: CEESEU projekta pamatojums

Centrālās un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģētikas savienības (CEESEU, 2020–2023) mērķis bija attīstīt Centrāleiropas un Austrumeiropas valsts pārvaldes darbinieku kapacitāti SECAP (ilgtspējīgas enerģijas un klimata rīcības plānu) izstrādē. SECAP veicina energoefektivitātes palielināšanu, ilgtspējīgu enerģiju, samazinātu oglekļa emisiju līmeni un uzlabotu spēju pielāgoties klimata pārmaiņām, palīdzot reģionam dot ieguldījumu ES klimata mērķu sasniegšanā. Vēl vairāk – ir jāstiprina Centrāleiropas un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģijas tīkls [CEESEN](#), lai Centrālajā un Austrumēropā (CAE) un Eiropas Savienībā kopumā plašāk atbalstītu pāreju uz klimatneitralitāti.

CAE pašvaldības SECAP izstrādē vēl nav sasniegušas Rietumeiropas pašvaldību līmeni.¹⁷ Tas noticis dažādu iemeslu dēļ – piemēram, trūkst izpratnes vai zināšanu par plānošanas procesu, trūkst kompetences vai kapacitātes, nav piekļuves resursiem, jo īpaši mazām pašvaldībām, kā arī nepieciešamība pēc ES līmeņa dalībnieku, piemēram, Pilsētu mēru pakta (CoM) īstenotām informācijas sniegšanas stratēģiju vai procedūru izmaiņām, lai veicinātu klimata pasākumus CAE. Apzinoties esošo situāciju CAE valstīs, CEESEU projekts apņēmas:

- izveidot mācību materiālus un apmācīt vietējos valsts pārvaldes darbiniekus CAE par SECAP izstrādi un ieviešanu, ņemot vērā CAE kopienu īpašo kontekstu;
- saskaņā ar granta līgumu, sadarbojoties ar partneriem un veicot daudzlīmeņu pārvaldību, vadīt 23 CAE pašvaldību (vēlāk grozīts uz 20 plus 38 pašvaldību un vienu apgabala līmeņa Enerģētikas un klimata rīcības plānu / ECAP 6 pašvaldībām) SECAP izstrādi;
- vadīt CAE pašvaldību norises SECAP pasākumu finansēšanā un ieviešanā;
- uzlabot CAE valsts pārvaldes darbinieku sadarbību ar ES;
- sniegt ieteikumus CoM un citiem ES dalībniekiem par to, kā labāk izprast CAE pašvaldību vajadzības SECAP izstrādē un ieviešanā.

CEESEU projekta īstenošanas rezultātā ir paredzēts sasniegt vairākus nozīmīgus ilgtermiņa rezultātus:

- 650 GWh enerģijas ietaupījums līdz projekta beigām;
- CAE pašvaldībās paaugstinātas vismaz 645 darbinieku prasmes SECAP plāna sagatavošanā;
- valsts un reģionālo attīstības plānu saskaņotība ar SECAP plāniem, kas izstrādāti CEESEU projekta valstīs, un uzlabota valsts un reģionālā ilgtspējīgas enerģijas un energoefektivitātes politika;
- vismaz 25 miljoni eiro investīcijas pasākumiem, lai sasniegtu izvirzītos ilgtspējīgas enerģētikas un pielāgošanās klimata pārmaiņām mērķus;
- Centrāleiropas un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģijas tīklā [CEESEN](#) pievienojušies vismaz 2500 jauni dalībnieki no dažādam CAE valstīm.



CEESEU partneru saraksts alfabēta secībā

¹⁷ Skatīt, piemēram, <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2011/03/EV55-EasternEuropeenergychallengeMeetingitsEUclimatecommitments-DavidBuchan-2010.pdf>